

**GENERALUL SĂLĂJAN CONSTATĂ:
„COMUNISMUL ÎNSEAMNĂ CE E AL MEU E AL MEU ȘI CE E
AL TĂU E TOT AL MEU” (6 MAI 1964)**

*Locotenent-colonel (r.) dr. Petre OPRIȘ**

În urmă cu 61 de ani, autoritățile comuniste de la București și-au făcut un titlu de glorie din dezbaterile pe care au organizat-o în cadrul Plenarei lărgite a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român – desfășurată în perioada 15-22 aprilie 1964 și urmată de publicarea în ziarul „Scînteia”¹ și într-o broșură, apărută la Editura Politică, a „Declarației cu privire la poziția Partidului Muncitoresc Român în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale adoptată de Plenara lărgită a C.C. al P.M.R. din aprilie 1964”.

Considerată, în acea epocă, o adevărată *Declarație de independență* a liderilor comuniști de la București față de autoritățile de la Moscova², aceasta a constituit, în perioada imediat următoare, subiectul principal al adunărilor cu caracter „închis” ale organizațiilor unicului partid permis în România: P.M.R. Ghilimelele folosite de istorici pentru descrierea unor asemenea adunări au scopul de a-i atenționa pe cititorii mai puțin avizați asupra faptului că, pentru prima dată de la instalarea acestora în fruntea României de către autoritățile de la Moscova cu ajutorul Armatei Roșii de ocupație, politicienii comuniști de la București au permis unor cetățeni români obișnuiți să critice într-un mod organizat pe reprezentanții regimului comunist de la Moscova cu care au avut contact, ideile propuse de liderii politici de la Moscova referitoare la integrarea economică federalistă a statelor membre ale Consiliului de Ajutor Economic Reciproc sub umbrela unică a Moscovei, precum și, când a fost cazul, propunerile privind strângerea și mai mult a legăturilor militare dintre statele membre ale Organizației Tratatului de la Varșovia, sub comandă directă a liderilor de la Kremlin.

* Director adjunct al Institutului Cultural Român de la Varșovia; cercetător onorific dr., Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” din Craiova; locotenent-colonel (în rezervă). Volum publicat recent: *Autovehicule, tractoare și locomotive străine în România, în timpul Războiului Rece*, Editura Militară, București, 2024.

¹Declarație cu privire la poziția Partidului Muncitoresc Român în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale adoptată de Plenara lărgită a C.C. al P.M.R. din aprilie 1964, în „Scînteia”, anul XXXIII, nr. 6239, duminică, 26 aprilie 1964, pp. 1-3.

²Cf. Florian Banu, Liviu Țăranu, *Aprilie 1964 – „Primăvara de la București”*. Cum s-a adoptat „Declarația de independență” a României?, Editura Enciclopedică, București, 2004.

Politicienii comuniști de la București au considerat inacceptabile propunerile făcute în anii precedenți de Nikita Hrușciiov și de alți lideri sovietici pentru aplicarea unor „forme și măsuri ca *planul unic și organul unic de planificare*, comun pentru toate țările membre [ale C.A.E.R.], *uniunile interstatale tehnico-productive* de ramură, *întreprinderile proprietate comună a mai multor țări*, *complexele economice interstatale* etc. [...] *trecerea unor funcții de conducere economică din competența statului respectiv în atribuțiile unor organe sau organisme suprastatale* (subl.n.)”³.

În opinia politicianilor români, formele de conducere economică suprastatală propuse de omologii de la Moscova derivau din ideile formulate de Vladimir Ilici Lenin privind crearea unei singure economii mondiale – aceasta fiind „*reglementată după un plan general de către proletariatul aparținând tuturor națiunilor, tendință care se conturează destul de limpede încă în capitalism și care, fără îndoială, urmează să fie dezvoltată și pe deplindesăvârșită în socialism* (subl.n.)”⁴.

Același Vladimir Ilici Lenin a declarat, la 12 mai 1917, în ultima zi de desfășurare a Conferinței a VII-a generală a Partidului Muncitoresc Social-Democrat (bolșevic) din Rusia, următoarele: „Întreaga asuprire a Poloniei de către Rusia a făcut ca politica ei să fie o politică pe deplin națională, și *întreg poporul polonez nutrește cu ardoare un singur gând: răzbunarea împotriva muscalilor. Nimeni n-a asuprit pe polonezi ca poporul rus*. Țarii au făcut din poporul rus un sugrumător al libertății poloneze. *Nu există popor care să fie pătruns de atâta ură împotriva Rusiei, nu există popor căruia Rusia să-i fie atât de odioasă cum le este polonezilor*, și de aici rezultă un fenomen ciudat. *Polonia constituie o piedică în calea mișcării socialiste din cauza burgheziei poloneze. Piară întreaga lume, numai Polonia să fie liberă*. Un asemenea mod de a pune problema este, fără îndoială, o batjocorire a internaționalismului. [...]

Ce înseamnă „metoda” revoluției socialiste sub lozinca „jos granițele”? Noi admitem necesitatea statului, iar statul presupune

³Declarație cu privire la poziția Partidului Muncitoresc Român în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale adoptată de Plenara lărgită a C.C. al P.M.R. din aprilie 1964, Editura Politică, București, 1964, p. 32.

⁴V.I. Lenin, *Opere. Aprilie – decembrie 1920*, vol. 31, Institutul de Marxism-Leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S., Editura de Stat pentru Literatură Politică, București, 1956, p. 129. Apud Declarație cu privire la poziția Partidului Muncitoresc Român în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale adoptată de Plenara lărgită a C.C. al P.M.R. din aprilie 1964, *op. cit.*, p. 33. Pentru același citat, corectat în ediția publicată în anul 1966 și pe care îl redăm mai sus, vezi V.I. Lenin, *Opere complete. Mai – noiembrie 1920*, vol. 41, Institutul de Marxism-Leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S., ediția a doua, Editura Politică, București, 1966, p. 166.

granițe. Statul poate, desigur, să aibă un guvern burghez, noi însă avem nevoie de Soviete. Dar și pentru ele se pune problema granițelor. ***Ce înseamnă „jos granițele”? Aici începe anarhia... „Metoda” revoluției socialiste sub lozincă „jos granițele” este pur și simplu o confuzie. Când revoluția socialistă se va maturiza, când ea se va produce, se va extinde și asupra altor țări, iar noi o vom ajuta: cum o vom face însă nu știm... „Metoda revoluției socialiste” este o frază fără conținut.*** Întrucât există probleme care au rămas nerezolvate de revoluția burgheză, suntem pentru rezolvarea lor. Față de mișcarea separatistă suntem indiferenți, neutri. ***Dacă Finlanda, dacă Polonia, Ucraina se vor despărți de Rusia, nu-i nimic rău aici. Ce poate fi rău? Cine afirmă asta este șovinist. Trebuie să-ți fi pierdut mințile ca să continui politica țarului Nicolae***[al II-lea] (subl.n.)”⁵.

Ceea ce a urmat, din păcate, după 23 de ani de la discursul rostit de Vladimir Ilici Lenin la conferința de la Petrograd (7-12 mai 1917), pentru o parte dintre polonezii înrolați în propria armată și capturați de sovietici în septembrie 1939, se cunoaște: cel puțin 21.857 de cetățeni polonezi⁶ (dintre care circa 11.000 de ofițeri ai armatei și poliției de stat polone⁷) au fost împușcați în Uniunea Sovietică, la Katyn și în alte locații din jurul lagărelor de prizonieri de război polonezi (Ostașkov, Starobelsk, Koziolsk, Cherson, Kiev și Minsk), în lunile aprilie și mai 1940, pe baza unei decizii emise de cele mai înalte autorități politice ale U.R.S.S. și menționată într-o rezoluție clasificată „Secret” a Biroului Politic al C.C. al Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice – semnată de Iosif Stalin, Kliment Vorosilov, Viaceslav Molotov și Anastas Mikoian.⁸

O altă chestiune abordată de cetățenii români care au participat la adunările „închise” desfășurate în România, în primăvara și vara anului 1964, avea o importanță deosebită pe plan internațional, în lagărul alcătuit de liderii politici ai Uniunii Sovietice la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial: relațiile politice, economice, militare, diplomatice și de altă natură dintre U.R.S.S. și R.P. Chineză, tensionate începând din anul 1959. Opiniile lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, Nicolae Ceaușescu, Ion Gheorghe Maurer,

⁵V.I. Lenin, *Opere complete. Martie – aprilie 1917*, vol. 31, Institutul de Marxism-Leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S., ediția a doua, Editura Politică, București, 1964, p. 437; 440.

⁶Radu Ciuceanu, Ion Constantin, *Masacrele de la Katyn*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2008, p. 50-51; 112; *Zbrodnia Katyńska [Crimele de la Katyn]*, Policja Państwowa [Poliția de Stat], <https://panstwowa.policja.pl/pp/represje/zbrodnia-katynska/80443,ZBRODNIA-KATYNSKA.html> (accesat la 11 mai 2024).

⁷Radu Ciuceanu, Ion Constantin, *op. cit.*, p. 108.

⁸*Ibidem*, pp. 43-45.

Emil Bodnăraș, Gheorghe Apostol și ale altor lideri ai P.M.R. erau categoric în defavoarea autorităților de la Moscova, în condițiile în care Nikita Hrușciov și alți lideri politici de la Kremlin doreau să păstreze pe termen nedefinit conducerea mișcării revoluționare (comuniste, la acea vreme) de pe întreaga planetă. Acesta este unul dintre motivele pentru care așa-zisa *Declarație de independență a României din 1964* conține următorul paragraf: „**Nu există și nu poate exista un partid „părinte” și un „partid-fiu”, partide „superioare” și „partide subordonate”, dar există marea familie a partidelor comuniste și muncitorești egale în drepturi; nici un partid nu are și nu poate avea un loc privilegiat, nu poate impune altor partide linia și părerile sale** (subl.n.)”⁹. Dacă dorim să aflăm opinia intimă a generalului de armată Leontin Sălăjan despre comunismul propovăduit de liderii politici de la Moscova – „**Socialism e simplu, ce e al meu e al meu, ce e al tău e tot al meu**. Așa ne spunea în trecut comunismul, dar nu vă aduceți aminte **comunismul înseamnă ce e al meu e al meu și ce e al tău e tot al meu** (subl.n.)”¹⁰ –, este indicat să consultăm documentele păstrate și la Arhivele Militare Naționale Române. Acestea dezvăluie, printre altele, ideile lui Vladimir Ilici Lenin și Nikita Hrușciov privind planul general al unei singure economii mondiale (operă a proletariatului aparținând tuturor națiunilor)¹¹, precum și opiniile critice ale unor generali și ofițeri superiori români referitoare la colaborarea economică și militară a României cu celelalte state membre ale C.A.E.R. și ale Organizației Tratatului de la Varșovia și care au participat la ședința plenară a activului de partid din armată (București, 4-6 mai 1964).

ANEXĂ

Declarațiile generalilor Mihail Burcă și Leontin Sălăjan la ședința plenară cu activul de partid din armată – București, 6 mai 1964 (extrase).

Generalul-locotenent Mihail Burcă: Cunoașteți prea bine, nu s-a împlinit nici un an de când noi am avut activul de partid chiar aici, în această sală, când am discutat poziția partidului nostru și am luat poziție legat de problemele C.A.E.R.-ului. Cât de justă a fost linia partidului nostru,

⁹Declarație cu privire la poziția Partidului Muncitoresc Român în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale adoptată de Plenara lărgită a C.C. al P.M.R. din aprilie 1964, op. cit., p. 55.

¹⁰ Arhivele Militare Naționale Române, fond Direcția Superioară Politică a Armatei, dosar nr. 10976, ff. 191-198.

¹¹Declarație cu privire la poziția Partidului Muncitoresc Român în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale adoptată de Plenara lărgită a C.C. al P.M.R. din aprilie 1964, op. cit., p. 34.

ea s-a confirmat și se confirmă pe zi ce trece. Ce înseamnă amestecul în treburile interne, ce înseamnă a dezarma, ce înseamnă a nu crea perspectivă popoarelor pe care le conduci destinul, cum se poate califica asemenea tovarăși, care se pretind că sunt oameni și sunt internaționaliști și sunt marxiști-leniniști, care spune ca aceia că ai răspunderea poporului ca să-i creezi o viață mai bună, să construiești o viață mai bună, să nu târguiești țara și bogățiile ei cu nimeni pentru că sunt ale poporului și așa mai departe, spune naționalism îngust, atunci ce înseamnă socialism?

Intervenția tovarășului ministru[:] „Socialism e simplu, ce e al meu e al meu, ce e al tău e tot al meu. Așa ne spunea în trecut comunismul, dar nu vă aduceți aminte comunismul înseamnă ce e al meu e al meu și ce e al tău e tot al meu”.

[*Generalul Mihail Burcă:*] Iată, tovarăși, cât de bine s-a confirmat și cât de just s-a confirmat și se confirmă zilnic acțiunile întreprinse de partidul nostru care, de multe ori, cum ați văzut și din documente, a salvat chiar pe cei care cu un minut înainte de a fi cu noi au fost pentru o serie întreagă de acțiuni, așa cum s-a arătat aici de tovarășul ministru Sălăjan, de exemplu cu problema C.A.E.R.-ului, cu discuții și o serie întreagă de hotărâri care s-au luat înainte și au spus că sunt de acord, iar când s-a ridicat punctul de vedere al nostru, a spus „bine, suntem de acord cu voi”, chiar scăpând pe aceea cum a fost tovarășul Władysław Gomułka, care a fost sigur împins de tovarășul Hrușciiov ca să prezinte așa o situație. Nu era materialul pregătit de dânsul, era împins, sigur, până la urmă, el a fost salvat tocmai de poziția justă a conducerii partidului nostru, a tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Aș vrea să arăt, tovarăși, în câteva cuvinte, unde poate să ducă aceste probleme. Aici, tovarășii noștri, când au dezbătut și când au discutat cu tovarășii chinezi, au arătat: „Chiar dacă ei nu vor să înțeleagă să înceteze polemica până când se vor duce tratative, ei spun să se ducă în continuare polemica, dar cel puțin măcar să se normalizeze problemele statale, tovarăși, așa cum se arată”. Albania nu face parte din C.A.E.R. fiindcă ea, deși oficial este, nu i-a parte [la reuniuni], China nu i-a parte, [R.P.D.] Coreea nu participă, [R.D.] Vietnamul nu participă și încă Cuba. Iată poziția justă a partidului nostru. De ce să condamnăm noi pentru ca să zicem noi divergențele poate să fie divergențe, dar cei de vină poporul, un popor care a luptat 24 de ani cu arma în mână pentru o viață fericită și a pus [mâna] pe putere, conduce un popor cu atâta prestigiu și autoritate, care îl conduce în felul și în situațiile [pe] care le are China. Ca să ajungi în situația aceasta, să-i împingi că e un papuc, că e un galoș, că nu știu ce este, că e de aruncat la gunoi ș.a.m.d. și sigur că își permite, tovarășii chinezi să facă adresa tovarășului Hrușciiov și, uite așa, s-a ajuns la această polemică atât de

vulgară și distructivă, în care, tovarăși, sigur îngrijorează tot ce este cinstit în lumea asta.

Ajungem până într-acolo ca la o Republică socialistă să i se aducă trupe la frontieră, să prindă fel de fel de elemente certate cu ordinea și disciplina unui stat, să-i pună să vorbească contra altei țări, așa fac unii, așa fac și alții, ambiții din acestea personale, care aduc o spărtură foarte gravă și o dezorientare a partidelor care luptă și sunt în luptă și doresc să lupte unit pentru că aici s-a arătat, în activul nostru, că trecerea pe cale pașnică este într-adevăr plăcută pentru unii. Eu am fost în Italia, tovarăși, și vă spun așa, cu toată durerea în suflet, cunosc acolo din conducerea partidului oameni cu care am luptat, am luptat și în Spania, am luptat și contra fascismului, ne-am întâlnit după război și când discuți cu dâșii (oameni cu multă răspundere în partid) spun „vouă vă convine pentru că voi aveți un nivel”, într-adevăr, noi am plecat de unde am plecat, dar noi suntem la putere, noi avem perspectivă, noi creăm o viață mai bună pentru oameni, dar ei ce spun[?] „noi, și pe cale parlamentară, și noi o să dăm afară pe [Amintore] Fanfani, era atunci, o să-l scoatem de aici și o să punem noi mâna pe putere”. Unde au pus mâna? că ați văzut, din alegeri în alegeri, locurile în Parlament sunt mai puține, iar masa, partidul așa de puternic, așa de hotărât îl întinde la mizerie, pentru că, tovarăși, într-adevăr nu se poate spune, în anumite situațiuni au poate o situație mai bună ca noi, dar cum trăiește poporul în întregimea lui, cum trăiesc țăranii, cum trăiesc muncitorii, în ce mizerie, ce există prin toate colțurile acestea ale Italiei ș.a.m.d. E un partid foarte puternic, cu mare autoritate în mase, dar e un partid care bate pasul pe loc, vrea să ia puterea sigur pe o cale pașnică, fără să cheme oamenii la luptă, să-i înarmeze, să-i instruiască și să-i pregătească și să folosească toate formele, așa cum ne învață pe noi marxism-leninismul, toate formele la nevoie să le știe să le manevreze și să le folosească contra burgheziei. Uite oameni care s-au demobilizat, sigur că, cum spuneau și tovarășii noștri, e mult mai ușor să nu-ți pui pielea la saramură ca să ieși pe baricade, să pui mâna pe armă, trebuie să lupti, trebuie să dai jertfe și sigur că trebuie de riscat dacă vrei să pui mâna și să conduci clasa muncitoare. Sigur că la mulți calea aceasta le convine de minune pentru că e o cale liniștită și cere mai puține jertfe. De aceea este just cum se arată în Declarație, că trebuie să folosim toate formele de luptă, să știm să le manevrăm și să le folosim la momentul oportun, să înarmăm și creăm perspectivă apropiată popoarelor și claselor muncitoare din țările capitaliste. Eu aș vrea să arăt, tovarăși, am citit în ... n-aș vrea să spun că anul trecut le-am arătat toate problemele, discuțiile ce le-am avut cu tovarăși generali și în contacte, sigur, care au fost, tovarăși, așa cum s-a arătat, jigniri directe la adresa armatei noastre, la adresa tovarășilor

noștri, la care noi am ripostat. A fost cu drapelul acela, care a vrut să-l înmâneze [mareșalul Ivan] Konev unui regiment care a eliberat Bucureștiul cu nerușinare așa, obrăznicie, pentru că nu este adevărat.

Intervenția tovarășului ministru[:] „Din partea unui regiment sovietic care a eliberat Bucureștiul”.

[*Generalul Mihail Burcă:*] Când se știe de toată lumea ce s-a produs în București, că aicea au fost forțele patriotice, cu armata, au venit și au primit la Urziceni (tovarășul ministru a spus „cu flori”), s-au primit cu flori, s-au întâmpinat de către conducerea noastră de partid la Urziceni, i-au spus care e situația și li s-au predat prizonierii care erau aici, de 14.000 sau cât era, cu generali și tot ce erau aicea. Ce a fost aceasta, a fost pur și simplu o demonstrație de prietenie și de dragoste pentru armata sovietică în București, nu lupte duse de armata sovietică în București, cum pretind dâșii.

Tov. ministru[:] „Păi, au scos și o medalie „București” pentru trupele care au eliberat Bucureștiul. Ca să vedeți ce erori extraordinare. Pe câtă vreme să știe cum a fost eliberat”.

[*Generalul Mihail Burcă:*] Se creează așa confuzii în mintea oamenilor, de negarea rolului partidului nostru, a insurecției armate, a contribuției României cu toată economia ei, cu toată armata în întregime, o minimizează la Divizia „Tudor Vladimirescu”, cum arată tovarășii aici. Eu am fost în divizie și pot să vă spun istoricul și se poate confirma în documente, a fost un detașament al Regimentului 1 care s-a întâlnit cu niște prizonieri în urmă de la Deleni, care scăpaseră din încercuirea de la Chișinău. Dar divizia a intrat în luptă la Sf. Gheorghe (tovarășul ministru intervine și precizează că la Ilieni). Da, la Ilieni, iar în Brașov știe toată lumea cum am intrat, nu era nici un picior de neamț, la Sinaia nu era nimic și pe toate părțile acestea (tovarășul ministru arată că noi, mai înainte de sosirea diviziei „T.V.”, noi am avut lupte pe Valea Prahovei). Da, dar deja se terminase, aici era acum instalată puterea în mâna proletariatului, a muncitorilor petroliști și a organelor de partid locale, fiecare aveau aici o conducere, o garnizoană.

Tovarăși, cu durere raportează activului de partid, noi trebuie să facem totul ce ne stă în putință și asta este un rol foarte mare, aici, tovarășul ministru a arătat că trebuie să scoatem materiale în care trebuie să arătăm într-adevăr, tovarășii, să știe toată lumea adevărata față, pentru că de multe ori o dată se spune într-un fel, altă dată în alt fel, oamenii trebuie să știe exact care a fost, pentru că se scrie acum, se reeditează din nou „Contribuția”, dar trebuie să răspundem la falsificarea istoriei duse de partid și de poporul nostru (*sic!*), trebuie să demascăm și să arătăm adevărul. Nu se poate, și noi avem presă. A trecut tovarășul [general Serghei] Biriuzov prin

Bărăgan, dar ce-a făcut cine nu știe, eram la Ciorogârla când a trecut Frontul 3 [Ucrainean] al lui [Fiodor] Tolbuhin către mare, cine cunoaște și știe cum a trecut, au mers în coloană de marș, au mâncat cum spuneau tovarășii, au băut și s-au dus în Bulgaria, dar ce, i-a atacat cineva[?], nu i-a atacat nimeni. Mai dureros este, tovarăși, că trebuie de spus și drept în față, vă amintiți, tovarăși (sunt și aici, tovarăși), să vă amintiți de la Bălți când ne-am întâlnit cu 4 eșaloane de români luați prizonieri după actul de la 23 August, plângeau ca niște copii, mi s-a rupt inima când am văzut acest lucru. Ce rost mai avea când s-a semnat deja actul, oamenii au luptat, să-i iei și să-i duci, vagoane de-a rândul mergeau și duceau prizonieri, plângeau. De neconceput, tovarăși. Și îți dai seama mai bine astăzi cum am fost noi considerați și tratați ca un teritoriu ocupat, unde pur și simplu poți să dispui de tot ceea ce dorești.

Noi le spunem acestea, tovarăși, pentru ca să întărească prietenia sinceră, pentru că noi am crezut și credem și acum într-o prietenie sinceră, deschisă, în interesul popoarelor noastre, nu o prietenie falsă, cu dedesubturi, cu demagogie, cu diplomație pur și simplu care nu are ce căuta în relații dintre statele noastre, între armatele noastre. V-am mai arătat rândul trecut cum se poate ca comandantul suprem [al Forțelor Armate Unite ale Organizației Tratatului de la Varșovia], care se pretind comandant suprem, spune: „Adjuncții (eram acolo cu tovarășul Floca [Arhip]) de-o parte, adjuncții [miniștrilor Forțelor Armate]” (când s-a tras cu racheta la Liov), a zis[:] „Comandanții diviziilor, la mine[!]”, să duc toți comandanții diviziei la dânsul, era [mareșalul Andrei] Greciko, și spune[:] „Ei, ați văzut rezultatul[!]”, da, „Uite, acum să mergeți acasă, să puneți problema să vă dea materialul acesta[!]”. Cum se poate admite așa ceva când noi doar avem planuri, noi avem contractări (și nu ni le-a dat), am avut bani care nu s-au putut folosi, dați de partid și guvern, în acest scop, ca până la urmă s-a spus că noi, pur și simplu, nu suntem dispuși să ne înarmăm și noi nu suportăm greutatea și așa mai departe, se poate așa ceva[?], a afirma, a face asemenea afirmații jignitoare și înjositoare la adresa armatei noastre, la adresa partidului nostru, la adresa guvernului nostru. Desigur că noi am raportat imediat și am spus[:] „Tovarăși, de ce aici este un adjunct, e șeful Marelui Stat Major, de ce nu se vorbește cu el asta[?]”, ne înarmează așa cum se arată și în documentele plenarei noastre, ne dă tăria și fermitatea cu care noi trebuie să susținem punctul de vedere just oriunde și în orice împrejurare a partidului nostru, în fața oricui ar fi poziția pe care partidul nostru o are față de poporul nostru muncitor, ne dă tăria să ne spunem în continuare în toate împrejurările noastre și să arătăm adevărul.

Spre exemplu, la aplicația din luna aprilie [pe] care am avut-o aici. Cu câtă rezervă au venit ofițerii aceia de la Chișinău, erau vreo 40, în frunte cu comandantul de armată, sigur că au fost prelucrați, li s-au spus multe, unii dintre ei, când au văzut modul cum gândim noi, li s-a spus așa de tovarășii noștri care au venit și au luat contact cu dâșșii, li s-au spus așa și au plecat cu totul, cu totul cu o altă pur și simplu părere.

Tovarășul ministru[:] Ăștia spuneau, „păi, nouă ne-au spus altfel, noi altfel am știut, dar noi ne-am închipuit că în România sunt asemenea realizări, că armata română e așa, că e organizată activitatea”, chiar aici în comandament era totul bine pus la punct, ordine, îngrijirea, curățenia, până la cele mai mici detalii. Situațiile [de exercițiu] create la timp cu toată precizia, erau așa de mirați de trebuia să ne mirăm noi, „dar de ce vă mirați voi, ce vi s-o fi spus vouă de v-a băgat asemenea lucruri în cap[?]” și așa s-a întâmplat, tovarăși, și noi vedem diferența. Păi, când ne-am dus de organizaseră ei acolo în Ungaria, o murdărie, tovarăși, acolo unde dormeam, baia unde era ministru[1], o murdărie, cred că era necurățată de vreo 5-6 ani, vă spun drept, ceva nemaipomenit, murdar, neîngrijit, acum nu pentru că suntem noi, noi pretindem oamenilor și fiecare ne bucurăm de lucrurile acestea pentru că ne place, oricărui om îi place să meargă treaba bine, nu[?], și d-aia erau așa de mirați când au venit aicea la Academie, le-am creat condiții de dormit, de hrană, de tot ce a trebuit, poate prea bune”.

(Din sală, tovarășul general [Sterian] Tîrcă¹² intervine și arată că „noi, în Ungaria, când ne-am dus, au dormit câte 5-6 ofițeri într-o cameră, iar eu, comandantul armatei, am dormit împreună cu tov. [general Nicolae] Militaru într-o cameră, fără nici un fel de dependențe, iar aici, la noi, fiecare au avut câte o cameră”).

¹² Trei membri ai Secretariatului C.C. al P.M.R. (Gh. Gheorghiu-Dej, Teohari Georgescu și Iosif Chișinevschi) au analizat la 18 aprilie 1951 propunerea de transferarea căpitanului de rangul I Sterian Tîrcă din funcția de comandant al Forțelor Maritime Militare, în funcția de șef al Direcției Organizare-Planificare din Marele Stat Major. Gh. Gheorghiu-Dej s-a opus transferului și a explicat în scris, astfel: „Nu sunt de acord cu propunerea. Biografia arată neseriozitatea autorilor ei și miopie politică – Tîrcă nu poate fi trimis să lucreze în funcții de așa mare răspundere”. Separat, liderul P.M.R. a scris cu stiloul pe marginea referatului cu biografia lui Sterian Tîrcă, întocmit la 28 septembrie 1950 de lt.-col. Ștefan Kostyal, locțiitorul șefului Direcției Cadre din Direcția Superioară Politică a Armatei și trimis la Secretariatul C.C. al P.M.R., astfel: „Are rubedenii N[ățional]. Ț[ărănești]. și sectanți. El însuși (vremelnic) a trecut pe la aceștia. A cotizat la „Ajut[orul]. Roșu”, a subscris pt. legionari, cumpără imobil prin C.N.R., pierde nopți la poker, soția fiică de chiaburneagă toate acestea ca la verificare să le recunoască – și totuși este propus să lucreze la Planificare... etc. pe lângă Statul Major”. Arhivele Naționale Istorice Centrale, *fond C.C. al P.C.R. – Secția Administrativ-Politică*, dosar nr. 16/1951, f. 27; 30.

[*Generalul Mihail Burcă:*] Tovarăși, am ridicat problema aceasta și vreau s-o subliniez pentru că la noi arată seriozitatea cu care cadrele noastre armate lucrează, n-a fost ofițer aici, toți care am fost să nu-și fi adus contribuția, să nu fi stat să fi analizat hotărârile care au fost luate la această aplicație care a dirat 3 zile și ceva, aproape 4 zile, au fost hotărâri care, pentru ei, au fost foarte surprinși de modul cum s-a pus problema. Tovarășul ministru, personal, a ascultat hotărârile și hotărârile noastre, pur și simplu, i-a șocat pe ei, de modul cum și seriozitatea cu care noi ne pregătim și cum noi aducem la îndeplinire ordinele care sunt trasate de partid și guvern militarilor Forțelor Armate. Ceea ce spuneau ei, „hai să lăsăm hotărârea să o analizeze colonelul cutare, noi să jucăm șah”, că spune „doar de ce sunt ăia colonei și mititei acolo”, iată, tovarăși, de ce ies lucrurile așa de strâmbe și ies așa de strâmbe că de multe ori dai din umeri, „cum de se poate așa [?]”, doar noi am învățat de la tovarăși acestea cândva, câte ceva am învățat, dar se poate, tovarăși, să gândească, nu-i așa [?], pentru un general, un căpitan, acolo, să-i facă hotărârea și să-i facă documentele[?], la noi nu se petrece lucruri de acestea.

Vreau să arăt, tovarăși, în ce privește problema „cultul personalității”, sigur că noi trebuie să facem și în plenară s-a dezbătut acest lucru, trebuie să facem să se înțeleagă că a apus odată pentru totdeauna timpurile când încălcările cele mai elementare [de] norme lenniste privind colaborarea între partide și state socialiste, era posibilă impunerea unor puncte de vedere nejuste, este un merit al Comitetului Central al Biroului Politic, al tovarășului Gheorghiu-Dej, care a educat și crescut cu grijă părintească cadrele de partid, să gândească și să acționeze în mod just și creator. Am citit în „Pravda” acum 3 zile un lucru foarte interesant. În „Pravda” aruncă, tovarăși, o serie întreagă de cuvinte la adresa chinezilor, printre care se leagă de o problemă pe care, sigur, numai în Caragiale poți să-ți dai seama de ea, spune „voi, care ați înfometat poporul, l-ați făcut să moară” ș.a.m.d. Hai să spun, s-o spună cine s-o spună, asta, dar tocmai tu, care, pur și simplu, te duci cu aur (în Occident – *nota P. Opriș*) și cu asta și să aduci pâine (din Occident – *nota P. Opriș*) la poporul care a muncit atâția zeci de ani de zile în construirea socialismului, să spui că construiești comunismul și n-ai pâine, merită să-l servești pe tov. Mao Tze-Dun și P.C. Chinez cu asemenea epitete[?].

Tovarășul ministru[:] Dar tot articolul era, cu toate că cu toți[i] am fost de acord să nu se amestecăm în treburile interne, tot articolul este despre munca internă a partidului, ce rost a avut? Ce rost a putut să aibă treaba aceasta[?]. Despre comuniști și sovietici au încercat [cu sistemul de lucru în] comune, au văzut că nu merg, le-a schimbat și chinezii acum au

schimbat, comuna a rămas cu totul altceva decât ce au crezut ei inițial. Tovarășii au făcut niște brigăzi, care sunt la fel cu arterele, cu gospodăriile noastre colective și comuna un fel de administrație a acestora, e o treabă a lor, ce pot eu[?], vă mărturisesc că am fost personal la ei, le-am pus mii de întrebări, le-am și spus cum credem noi ce poți să faci. Se vede, totuși, că partidele mai trec și prin propriile încercări, prin propriile experiențe și n-ai ce face, dar [de] ce trebuie să facem din asta o problemă[?]. Au ei felul lor cu trei steaguri, aveau vreo 8 atunci, prindea șoareci, prindea muște, dar, tovarăși, când am fost noi acolo, dacă vă aduceți aminte, nu era chiar așa de simplă acțiunea aceasta sanitară, la ei era un pericol, dar când ne-a luat o ploaie de țânțari la un han, apăi să-ți fi dat seama ce problemă îi asta, într-adevăr, de curățenie, de grijă pentru că altfel ai epidemii, totuși ei nu mai au așa epidemii cum aveau înainte, că mureau mai mulți de epidemii decât de alte boli naturale. Așa și trebuie văzut, dar ce să te bagi, de ce e nevoie să te bagi în treburile astea[?]. Au încercat cu oțelul (cupatoare foarte mici în care s-au obținut rebuturi din minereu de fier – *nota P. Opriș*), noi am spus și atunci [că] nu e bună forma asta (de producție – *nota P. Opriș*), au renunțat până la urmă [pentru] că și-au dat seama că costă mult oțelul, nu-i nici oțel, că era un fel de material din asta, așa nici nu am văzut, un fel de fontă de asta, așa cum îi ziceau ei, că erau câte[va] bucăți de cărbune înăuntru și sigur că au păgubit, fără îndoială, asta e adevărat, da[r] au revenit la lucrurile acestea, n-are rost să te bagi în treburi de acestea absolut interne.

[*Generalul Mihail Burcă:*] În încheiere, aș vrea să subliniez, așa cum au arătat toți tovarășii, importanța plenarei, a documentelor care, desigur, că noi, partidul nostru, tovarăși, nu s-a gândit chiar așa de ușor o să fie, sigur va trebui mult de muncit, va fi într-adevăr o luptă de dus, dar dreptatea, tovarăși, dreptatea până la urmă va fi de partea noastră, pentru că nu se poate altfel, să poți să clădești o viață bună, fericită pentru oameni, să poți să trăiești astăzi cum spune așa în loc să-i înveți pe oameni să muncească, să-și scoată din pământul lui, din sudoarea lui. Cu forțele lui vine și spune astăzi, sigur, nu-i mai ajunge 300 de milioane la tov. bulgari, foarte bine, tovarăși, dacă au de unde să le dea, cum spuneau ei, „nici nu mai știu cum să le planificăm”, spunea[u] unii din ei, așa se lăudau cu lucrul acesta, sigur că dacă ar fi undeva mai aproape, „n-ar fi România care ne împiedică pe noi”, ne-am alipi la Uniunea Sovietică. Iacătă, tovarăși, ce mod de gândire la acești oameni (din Bulgaria – *nota P. Opriș*) sau să facă un feribot – legătura între U[niunea]. S[ovietică]., pe Marea Neagră, cu Bulgaria – sigur, cât de mult încurcă asemenea ideii, procedee de a vorbi cu unii într-un fel, cu alții în alt fel, ce vorbește astăzi mâine nu mai e valabil, asta tocmai crează o stare de lucruri foarte neplăcută, cu care, tov., partidul nostru, cu toată

sinceritatea, cu toată dragostea în interesul întăririi unității, în interesul încetării acestei polemici, care e foarte dăunătoare ș.a.m.d. O spunem în față și o susținem așa, în sensul de a se pune capăt și de a face ca lagărul nostru socialist să fie lagăr socialist și să întrunească aceștia mai mult de un miliard (de persoane – *nota P. Opriș*), care e o forță colosală, de care burghezia, capitalismul, imperialismul, dacă noi am fi uniți, s-ar cutremura și n-ar îndrăzni ceea ce îndrăznește, poate să amenințe când pe unii, când pe alții, așa, pe plan local, cu lichidarea și cu independența.

Mă exprim întrutotul de acord cu declarația Comitetului Central adoptată la plenară (la 22 aprilie 1964, chiar în momentul aniversării zilei de naștere a lui V.I. Lenin, o simplă coincidență cronologică, neexploată mediatic de criticii elitiști ai sistemului comunist din România refugiați în Occident – *nota P. Opriș*), care e un document de mare însemnătate teoretică și practică atât pe plan intern, cât și [pe] plan internațional. Ca și ceilalți activiști, mă declar că nu voi precupeți nici un efort pentru a aplica prevederile acestui document istoric și a tuturor indicațiilor și învățămintelor cu care ne-a înarmat Plenara Comitetului Central din Declarația care noi, astăzi, o dezbatem aicea și strâns uniți în jurul Comitetului Central, a Biroului Politic, a tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej.

- Arhivele Militare Naționale Române, *fond Direcția Superioară Politică a Armatei*, dosar nr. 10.976, f. 191-199.

***GENERAL SĂLĂJAN STATES: “COMMUNISM MEANS WHAT’S MINE IS MINE AND WHAT’S YOURS IS ALSO MINE” (MAY 6, 1964)
-abstract-***

Key words: army, communism, economy, Romania, the Soviet Union

If we want to know the intimate opinion of Army General Leontin Sălăjan about the communism preached by the political leaders in Moscow, it is advisable to consult the documents preserved at the Romanian National Military Archives. Among others, they reveal the ideas of V.I. Lenin and Nikita Khrushchev regarding the general plan of a single world economy (the work of the proletariat belonging to all nations), as well as the critical opinions of Romanian generals and senior officers regarding Romania’s economic and military collaboration with the other member states of COMECON and the Warsaw Treaty Organization and who attended in the plenary session of the party active in the army (Bucharest, May 4-6, 1964).